

TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION, KREATIV YONDASHUV

Tolipova Marxabo

Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi ta'lim ustasi

Annotatsiya: *Ta'lim tizimida innovatsion, kreativ yondashuv haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim tizimi, ta'lim-tarbiya, innovatsion, kreativ yondashuv, Kreativ pedagogika.*

XXI asr ta'lim-tarbiyasi jarayonida bu soha mutaxassislaridan qattiq talab qilinayotgan narsa-bu sohaga innovatsiyalarni olib kirishdan iborat. Avvalo, o'qituvchi, o'quvchi-talabalarga zamonaviy bilim va ko'nikmalarni berishi zarurdir.

Bizning ishonchimiz bo'lmish yoshlarimizga yanada keng yo'l ochib berish, fazandlarimizni zamonaviy bilim va tajribaga, o'z mustaqil fikriga ega bo'lgan ma'naviy yuksak komil insonlar etib tarbiyalar, ularning jamiyatimizda mustahkam va munosib joy olishi yo'lida zarur shart-sharoitlarni yaratib berish barchamiz uchun ham qarz, ham farzdir.

Raqamli texnologiyalari davrida, yoshlar tamomila yangi davrga mos, avvalo raqobat bardosh, maqsad sari intiladigan, bugungi globallashuv davrida zamonaviy talablarga javob beradigan kadrlar bo'lib yetishmoqdalar, mutaxassis sifatida xalqaro maydonlarda o'zini ko'rsata oladigan kadr sifatida o'z ustida ishlamoqdalar. Bunday vaziyatda avvalo ichki imkoniyatlardan keng foydalanilmoqda, xalqaro, rivojlanayotgan mamlakatlarning ta'lim-tarbiya sohasidagi tajribalaridan ham foydalanilmoqda. Ta'lim ohada ayniqsa ustozlar namunasi, ularning ma'rifatga oshnoligi, mehnatsevarligi, intizomi, ma'suliyati yosh avlod ongiga kuchli ta'sir qiladi.

2019-yilning 8-oktabr kuni Prezidentimizning tegishli farmoni bilan O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlandi. Ta'lim muassasalarida konsepsiyani o'rganish, uning asosida kerakli vazifalarni belgilab olishga qaratilgan ishlar amalga oshirilmoqda.

Hozirgi bosqichda kasb-hunar maktab ta'lim muassasalari yetuk shaxslarni tarbiyalash va barkamol avlodni yetishtirishda muhim ahamiyatga ega bo'g'in sanaladi. Kasb-hunar maktab ta'lim muassasalari ma'naviy-axloqiy, ilmiy ishlab chiqarish sohasi bo'lib, uning mahsuli nafaqat yangi bilimlarni, yangi maqsadlarni, yangi qadriyatlarni va shaxsiy ma'nolarni egallash, balki o'qituvchining muhim kuchlarini ochib berish va rivojlantirishdir, uning intellektual, axloqiy va ijodiy salohiyatini ko'rsatib berishdan iborat.

Oxirgi yillarda o'quv jarayoniga axborot va kommunikatsiya texnologiyalarini joriy qilish jarayoni sezilarli darajada kuchaydi. Ular sekin asta ta'lim sohasini egallab olyapti va ulardan an'anaviy ta'lim shakllari bilan bir qatorda faol ravishda foydalanilmoqda.

So'nggi yillarda Respublikada ilmiy va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash, kadrlar tayyorlash tizimini isloh qilish bo'yicha amaliy ishlar olib borilmoqda, iqtidorli

yoshlarni nufuzli milliy hamda xalqaro olimpiadalar, musobaqalar va tanlovlarda salmoqli natijalarga erishishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

O'tmish mutafakkirlaridan biri "Yo ilm o'rgatuvchi, yo uni o'rganuvchi yoki eshitiruvchi yohud uni sevuvchi bo'l, beshinchisi bo'lma, halok bo'lasan" degan ekan.

Darhaqiqat shu ma'noda hozirgi vaqtda ta'lim-tarbiya jarayonida "ustoz-shogird" an'anasiga katta e'tibor berilmoqda. Chunki o'z shogirdlarining qaysi fanga qiziqishini boshqalardan oldinroq anglab olaoladi. Mana shu jarayonda ustoz shogirdini ma'rifatni sevishga o'rgatishi maqsadga muvofiqdir. Shogird ma'rifatni sevishigina emas, unga nisbatan muhabbat tuyg'usiga ham ega bo'lishi zarur. Ustoz o'z shogirdining tanlagan sohasi bo'yicha zaruriy malakani bilib olishga yo'naltirishi ham zarur. Bu jarayonda talabaga bo'lgan yondoshuv muhim tamoyil amalga oshirilishi kerak.

Ta'lim-tarbiya jarayonida tarbiyalanuvchidagi mehnatsevarlik fazilatining singdirilishi ham zarurdir. Chunki bu holatda passiv, faqat og'zaki ma'ruza bilan ta'lim berish talabada dangasalik loqaydlikni keltirib chiqarishi mumkin. Natijada talabatelefon o'ynab o'tirishi, ba'zilarining mizg'ib qolishi, yonidagi kursdoshi bilan gap sotishi hodisalari sodir bo'ladi. Bu esa olib borilayotgan darslarni qoniqarsiz o'zlashtirish bilan yakunlaydi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida muhim tamoyillardan biri-intizom va mas'uliyat hisoblanadi. Chunki intizom ta'lim-tarbiyaning barcha bosqichlarida katta ahamiyatga egadir. Olib boriladigan ta'lim-tarbiyada talabaning darsga kechikib kelishi, darslarni qoldirishi, darsning sifati va samaradorligiga qanchalik darajada zarar keltirishini iqtisodiy jihatdan dalillar bilan asoslabberishsa, darsga nisbatan talabaning mas'uliyati oshishi muqarrar. Shuni alohida qayd qilish mumkinki, qaerda intizom, mas'uliyat bo'lmasa, o'sha yerda hech qanday yutuq, samara, o'zlashtirish ham bo'lmaydi. Shuning ustozning ham, shogirdning ham intizomi, mas'uliyati havo bilan suv kabi bilim olish, berilgan topshiriq va vazifani o'tashda bajarishda juda muhim o'rin egallaydi.

Zamonaviy ta'limda pedagogik jarayonni tashkil etishning yangi paradigmaticklarini ishlab chiqarish zarurati tug'iladi va bu esa pedagogikaning yangi innavotsion yo'nalishi bo'yicha kreativ pedagogikaga murojaat qilishga yordam beradi.

Kreativ pedagogika muammolari yaxlit pedagogik nazariya va boshqa ijtimoiy fanlar tizimida: pedagogika tarixi va ta'lim falsafasi, umumiy va kasbiy pedagogika va psixologiya, o'qitish va tarbiyalash usullari va texnologiyalari, kasbiy etik va boshqalarda ko'rib chiqiladi.

Kreativlik nima? Amerikalik psixolog Avraam Maslouning fikricha, bu har bir kishiga xos bo'lgan, lekin mavjud tarbiya, ta'lim va ijtimoiy amaliyot tizimi ta'sirida ko'pchilik tomonidan qo'yilgan ijodiy yo'nalishdir.

Lotinchada "kreativlik" nuqtai nazari. "Creatio" - "yaratish", "ijodkor" - "yaratuvchi", degan ma'nolarni anlatadi, lekin mohiyatan bu insonning ijodiy faoliyatining namoyon bo'lishidir.

Kreativ pedagogika - bu ijodiy ta'lim fani va san'atdir. Bu pedagogikaning majburlash pedagogikasi, hamkorlik pedagogikasi, tanqidiy pedagogika kabi pedagogika turlariga

qarama-qarshi bo'lgan pedagogikaning bir turi. Kreativ pedagogika o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, kelajagini yaratuvchisi bo'lishga o'rgatadi.

Kreativ pedagogika, har qanday fanga, xoh matematika, xoh fizika, xoh tillar, xoh iqtisod bo'lsin, qo'llanilish mumkin bo'lgan pedagogikadir. Ma'lum darajada aytish mumkinki, uning metodologiyasi o'qitish va o'rganish jarayonini o'zgartiradi.

Kreativlikni rivojlantirishning bosh maqsadi bu o'quvchilarning aqliy faoliyati va mantiqiy fikrlashini rivojlantirishdan iborat. Buning uchun biz talaba erishgan bir oz oldin fikrga emas, balki biroz yuqoriroq bo'lgan talablarni qo'yishimiz kerak

Kreativ fikrlaydigan o'qituvchiga qo'yiladigan zamonaviy talablar bo'lishi kerak, u axborotchi emas, balki o'quvchilarning individual maslahatni o'z ichiga oladi (koordinator), boshqaruvchi (menejer), muloqot tashkilotchisi, bo'lishi kerak. O'qituvchi bilimlarni o'zlashtirishning eng samarali usullarini izlashni qo'llab- va boshqaradi, qiziqarli kashfiyotlarni rag'bat qiladi, muvaffaqiyatsiz urinishlarni tahlil qiladi, o'quvchilarni mag'lub va g'alabalarni amalga oshirishga undaydi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchi-talabalarga shaxsning iymon-e'tiqodining shakllanishi juda ham zarurdir. Agar talabaning mustahkam e'tiqodi shakllangan bo'lsa, uni hech qanday yomon maqsadlarga og'ishi sodir bo'lmaydi. Aksincha e'tiqodning pastligi, shakllanmaganligi ta'lim oluvchini yosh, begona, zararli g'oyalarga yetaklashi mumkin.

E'tiqodli insonning shakllanishi quyidagilardan yaqqol ko'zga tashlanadi:

1. Aqidaparastlik, "ommaviy madaniyat" sektantlik, missionerlik, prozelitizm kabi illatlardan himoya qilish vazifasini o'taydi;

2. Inson hayotida sodir bo'ladigan sinovlardan matonat bilan o'tishda manba, asos, garov bo'lib xizmat qiladi;

3. Mamlakatimizda bunyodkorlik, mehnatsevarlik tuyg'ularini mustahkamlashda yurtimizni yanada obod qilishda, xalqimiz koriga xizmat qilish kabi ezgu xislat va fazilatlarni voyaga yetkazishda shaxsga kuch-g'ayrat bag'ishlaydi;

4. Jahon, Vatanimiz faniga juda katta hissa qo'shgan yurtimizda xorazmiylar, farg'oniyalar, buxoriylar, samarqandiylar, termiziylar, nasafiylar, shoshiylarni kamol topishida muhim xizmat qilishi muhim ahamiyat egallaydi.

Zamonaviy ta'lim tarbiya to'g'risida o'z vaqtida I.A.Karimov shunday degan edilar:

"Pedagogning o'ziga zamonaviy bilim berish; ularning ma'lumotini, malakasini oshirish kabipaysalga solib bo'lmaydigan dolzarb masalaga duch kelmoqdamiz. O'qituvchi bolalarimizga zamonaviy bilim bersin deb talab qilamiz, ammo zamonaviy bilim berish uchun, avvalo murabbiyning o'zi ana shunday bilimga ega bo'lishi kerak", shu sababli talabalarga zamonaviy innovatsion texnologiyalar orqali dars berishda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligida faoliyat yuritish maqsadga muvofiqdir. Chunki ilm tarbiya jarayonida o'zlashtiriladi va u yaxshini yomondan, exgulikni yovuzlikdan, joizni nojoizdan farqlash imkonini beradi.

Shu boisdan innovatsion texnologiyalar asosida zamonaviy bilim berish hozirgi davrning eng dolzarb talabi va ehtiyojidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. U.I.Inoyatov, N.A.Muslimov, M.Usmonboyeva, D.Inog'omova. Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob/ Metodik.qo'llanma.. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2012.
2. Hoshimov K va boshqalar. Pedagogika tarixi //Pedagogika oliy o'quv yurtlari va dorilfununlar talabalari uchun O'quv qo'llanma. - Toshkent, O'qtuvchi, 1996, - 301-bet.
3. Шагеева Ф. Т. Педагогическое мастерство преподавателя инженерного вуза: пути совершенствования //Высшее образование. – 2019. – №.
4. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.
5. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.
6. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO 'ZI OJIZ O 'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O 'QITISH TEXNOLOGIYALAR. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.
7. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
8. Hamidullo o'g'li T. H., Kamolovich B. E. IMKONIYATI CHEKLANGAN O 'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI //Scientific Impulse. – 2023. – Т. 1. – №. 7. – С. 648-653..
9. Jaxongirovna X. D. ZAMONAVIY KIYIM TIKISHDA TRANSFORMATSIYA USLUBLARINING O 'RNI //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 7. – С. 112-117.
10. Tursumatova S., Tursunov D., Isroilova N. Research on the Production of Special Clothing for Car Repair Workers, Taking into Account Human Ergonomic Characteristics //Eurasian Research Bulletin. – 2023. – Т. 17. – С. 204-209.
11. Maripdjanovna, U. B. M., & Xilola, T. (2022). Problems of automation of technological processes of sewing manufacturing. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(1), 550-553.
12. Davronbek, T. (2023). CLO3D YORDAMIDA AYOLLAR QOMATLARINI HAMDA UNDA KIYIM O 'RNASHUVINI TAHLIL QILISH ORQALI KIYIM DIZAYNINI ISHLAB CHIQISH. Scientific Impulse, 1(8), 599-603.
13. Odinabonu, R. (2022). PALTOBOP QALIN GAZLAMALARNING SUV SHIMISH XOSSALARINING TAHLILI. Scientific Impulse, 1(4), 1626-1630.

14.Sodiqovna A. M., Abduqodirovna B. R. N. NOTIPAVIY QOMATLI AYYOLLARNING O'LCHAMLARI VA TANA TURLARINING FARQLANISHI //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. А3. – С. 284-288.

15..Maxmudjon, T., & Abdurakhimova, M. (2022). THE METHODS OF WELDING DETAILS OF SEWING ITEMS FROM THERMOPLASTIC MATERIALS. International Journal of Advance Scientific Research, 2(12), 125-132.

16.Sodiqovna, A. M. (2022). Notipaviy qomatli ayollarga reglan bichimli yeng turlarini avfzalligi. PEDAGOGS jurnali, 13(1), 130-133.

17. Raxmatovna, M. S. (2022). Analysis of women's clothes sewing-a study to develop a norm of time spent on the technological process of knitting production. International Journal of Advance Scientific Research, 2(03), 16-21.

18. Tursunova, X. S. (2021). Study of Preliminary Design Work for the Selection and Manufacture of Fabrics Based on the Analysis of School-Age Girls' Clothing. ISJ Theoretical & Applied Science, 11(103), 568-572.

19.Mamatqulova, S. R., Nurmatov, D. X. O., Ergashev, M. I. O., & Moydinov, N. X. O. G. L. (2020). The influence of the qualification of repair workers on the efficiency of technical operation of automobiles. Science and Education, 1(9), 193-197.

20. Raxmatovna, M. S. (2021). The description of perspective fashion trends in men's clothing. Innovative Technologica: Methodical Research Journal, 2(10), 15-20.

21. Tursumatova, S. (2022). Selection of sewing machines and establishment of manufactured assortments. American Journal of Applied Science and Technology, 2(06), 42-46.

22.Qaxxorovich, N. Q., Juraevich, Y. N., Nozimjonovna, O. I., & Baxtiyorovna, N. B. (2021). The Perspective Directions For The Development Of Sericulture. The American Journal of Engineering and Technology, 3(09), 24-27

23. Рустамова, М. Ф. К., & Рустамов, М. А. У. (2022). Изготовление современных искусственных нитей для пошива одежды на производстве АО «Ферганаазот». Science and Education, 3(5), 584-590.

24. Muhammadrasulov, S. X., Xoshimova, M. X., & Mominov, B. B. (2023). STUDY OF PHYSICAL AND MECHANICAL PROPERTIES OF SILK FABRICS AND THEIR ANALYSIS. European Journal of Emerging Technology and Discoveries, 1(3), 28-34.

25.Ulugboboyeva, M. M., & Tursunova, X. S. (2021). Ways to solve problems in the production of knit wear. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 29-33.

26. Tursunova, X. S., & Rahmatovna, M. S. (2020). Ayollar paltosi uchun gazlamalar taxlili. In 3 rd international congress of the human and social science researches (itobiad).

27. Рахмонова, М. М., & Урмонова, Н. К. (2021). Основные Требования, История И Факты О Детской Одежде. Central Asian Journal Of Arts And Design, 2(12), 74-78.

28. Рахманова М. М., Анорбоев А. МОДА САНОАТИ ВА УНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 555-556.

29. Husanqizi, S. M., Ubaydulloyevna, Y. D., & Valiyevich, H. J. (2021). Analysis of the development of older women's clothing of different subcultures (On the example of muslim women's clothing). *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 377-381.
30. Kh, Q. D., Nigmatova, F. U., Yusupova, D., & Sovriddinova, M. (2021). Muslim Clothing As A Sign Of A Separate Subculture Of Older Women. *The American Journal of Engineering and Technology*, 3(05), 56-64.
31. Yusupova, D., & Butayeva, N. (2022). KATTA YOSHDAGI AYOLLAR UCHUN KIYIM ASSORTIMENTIGA ISTE'MOLCHILARNING EXTIYOJLARINI O 'RGANISH. *Science and innovation*, 1(A7), 496-500.
32. Maxmudjon, T., Abdusattorovna, M. G., & Qosimjonovna, U. N. (2021). The Relationships between Constructive and Technological Solutions in the Creation of Clothes. *Central asian journal of arts and design*, 2(11), 55-59.
33. Sadiqovna, A. M. (2022). Determining the Type of Clothing Suitable for Women With An Non Typical Figure. *Texas Journal of Engineering and Technology*, 10, 22-26.
34. Sodiqovna A. M., Abduqodirovna B. R. N. NOTIPAVIY QOMATLI AYYOLLARNING O'LCHAMLARI VA TANA TURLARINING FARQLANISHI //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. А3. – С. 284-288.
35. Nozimjonovna O. I., Xusanboyevna I. D. ZAMONAVIY TRIKOTAJ TO 'QIMALARINING HOZIRGI KUNDAGI AHAMIYATI //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 577-580.
36. Nozimjonovna, O. I., Madaminovich, K. K., Umarjanovna, R. S., & Maqsud o'g, E. M. M. (2022). ANALYSIS OF PHYSICOMECHANICAL PARAMETERS OF NEW PATTERNED KNITTED FABRICS OBTAINED ON KNITTING MACHINES WITH TWO CIRCULAR NEEDLES. *International Journal of Advance Scientific Research*, 2(09), 1-9.
37. Uralov L. et al. Analysis of the effect of technological parameters of physical and mechanical indicators of two-layer knitted fabrics //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing, 2023. – Т. 2789. – №. 1.
38. Орипов, Ж. И. О., Валиев, Г. Н., & Турдиев, М. (2021). Исследование влияния способа производства шёлка-сырца на его качественные характеристики. In Сборник научных трудов Международной научной конференции, посвященной 150-летию со дня рождения профессора НА Васильева (pp. 63-67).
39. Валиев, Г. Н., Орипов, Ж. И., & Турдиев, М. (2019). Улучшение качества намотки креповых нитей на крутильных машинах. *Актуальная наука*, (11), 9-12
40. Maripdjanovna, U. B. M., & Xilola, T. (2022). Problems of automation of technological processes of sewing manufacturing. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(1), 550-553.
41. Ulug'boboyeva M. Development of the Concept of a Collection of Dresses from Khonatlas Fabric //Eurasian Journal of Engineering and Technology. – 2022. – Т. 10. – С. 121-124.